

КОМУНІКАЦІЯ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЕЛЕМЕНТ СОЦІАЛЬНОЇ СИСТЕМИ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У статті з'ясовано сутність терміну «комунікацій», розглядаються підходи до вивчення комунікацій. Встановлено основне призначення комунікацій. Особлива увага звертається на особливості складу та фактори процесу комунікацій.

Встановлено, що значення феномену комунікацій на сучасному етапі розвитку суспільства важко недооцінити, адже комунікаційні зв'язки пронизують усі сфери життєдіяльності, комунікації досліджуються різними науками: державним управлінням, економікою, правом, соціологією, філософією, культурологією, політологією тощо.

Ключові слова: комунікація, значення комунікацій.

Abstract

The article clarifies the essence of the term "communications", considers approaches to the study of communications. The main purpose of communications is established. Particular attention is paid to the features of the composition and factors of the communication process.

It is established that the importance of the phenomenon of communication at the present stage of society is difficult to underestimate, because communication links permeate all spheres of life, communications are studied in various sciences: public administration, economics, law, sociology, philosophy, culturology, political science and more.

Keywords: communication, meaning of communications.

Виклад основного матеріалу

Проникнення комунікаційних відносин до різних сфер суспільної діяльності свідчать про досягнення соціальною системою наступного трансформаційного етапу розвитку.

Поняття «комунікація» походить від латинського слова *communicatio* як похідного від *communicare* – робити загальним, пов'язувати, шлях повідомлення, форма зв'язку. Отже, комунікації – це процес обміну інформації між людьми за допомогою різних знаків, символів, способів зв'язку.

Комунікації є об'єктом вивчення в аспекті різних наук, а саме: соціології, філософії, лінгвістики, психології, політології, культурології, економіки, маркетингу та інших. Можна сказати, що теорія комунікації є комплексною наукою, яка об'єднує знання про процеси комунікацій в різних сферах.

Науковці виділяють наступні наукові підходи до вивчення комунікацій:

–технократичний, що включає теорію інформаційного суспільства, теорію систем та математичну теорію, що виникла на базі праць інженера і математика К. Шеннона;

–інтеракційний, що розглядає комунікацію як взаємодію, у центрі уваги досягнення згоди між суб'єктами комунікації, встановлення рівноваги в системі взаємних установок. Згідно з інтеракційним підходом, суб'єкти комунікації є рівноправними і зв'язаними, як взаємними очікуваннями і установками, так і загальним інтересом до предмету спілкування. Ефектами комунікації є зближення або розбіжність точок зору комунікатора і реципієнта на загальний предмет, що означає розширення чи звуження їх можливостей взаєморозуміння і співпраці. Цей підхід розвинувся в окремий напрямок науки - соціальні комунікації;

–лінгвістичний, що ставить в центр уваги проблему мови, що розуміється як систему символічної комунікації і знакової практики;

–соціолінгвістичний підхід основний акцент робить на ролі суспільства: досліджується вплив різних соціальних чинників на взаємодію мов. У сучасній соціолінгвістиці при аналізі мовленнєвих

явищ і процесів основний акцент робиться на ролі суспільства: досліджується вплив різних соціальних чинників на взаємодію мов, систему окремої мови і його функціонування. У предметну область соціолінгвістики входить широке коло проблем, пов'язаних з тією активною роллю, яку мову грає в житті суспільства (національній літературній мові, сформувавшись разом з нацією, стає важливим фактором її подальшої консолідації). Завдання соціолінгвістики полягає не тільки в дослідженні відображень в мові різних соціальних явищ і процесів, а й у вивченні ролі мови серед соціальних факторів, що обумовлюють функціонування і еволюцію суспільства [2].

Таким чином, комунікації – це специфічна форма взаємодії людей один з одним на рахунок передачі інформації.

Процес комунікації у суспільстві складається з низки підпроцесів формування комунікаційної взаємодії, що здійснюється в межах соціально-комунікаційної діяльності в суспільстві, включаючи традиційні та новітні медіатехнології. До них відносяться усвідомлення мети, формулювання повідомлень, вибір знакової системи й системи передачі інформації; каналу комунікації; форми подання змісту; кодування і декодування (доведення задуми ідеї до одержувача); інтерпретація повідомлення; сприйняття; розуміння як реакція на результат комунікації одержувача і відправника. Нові тенденції у сфері здійснення комунікаційного процесу знайшли відтворення в інтегральних моделях соціальної комунікації.

Важливими факторами комунікації є її динамічність та постійна еволюція, що диктують і певні визначальні правила для сучасного суспільства та можливі його зміни. Цінність процесу комунікації у суспільстві важко переоцінити, тому тема доповіді є актуальною. Особливо важливу роль відіграє вміння комунікувати в інформаційному суспільстві. Від того як людина вміє взаємодіяти з іншими, знайти з ними спільну мову, залежить її успіх чи неуспіх в різних життєвих сферах [1].

Основним призначенням комунікації у розвитку сучасного суспільства є її інтегративний потенціал. З одного боку, комунікація покликана системно зорганізувати суспільство, з іншого – посилювати його інтеграційний потенціал. Так розглядав комунікацію науковець А. Турен. Він вважав, що вона дозволяє програмувати суспільство на зміни та покращення. Якщо правильно сформувати її посил, то можна досягти колосальних результатів розвитку суспільства у соціально-економічній, технологічній та інших сферах.

Роль комунікації у розвитку суспільства діалектична: з одного боку, вона є стратегічно-інструментальним засобом розвитку суспільства, а з другого – саме суспільство як певна соціальна реальність є одним із способів налагодження та розвитку певних комунікативних зв'язків. У такому контексті, доводить Є. Романенко, вона є одним із найбільш ефективних способів створення відповідних комунікативних систем, які впливають на характер виробничої діяльності, форму міжкультурних відносин, тенденції історичного розвитку та специфіку соціальної структури суспільства [3].

Отже, людина, як біологічна істота, послуговується біологічними комунікаціями, що вдосконалюються з її природних можливостей, як соціально-біологічна – вона використовує біологічні системи комунікацій, а також штучні, матеріальною основою яких є мова, надання символічного значення предметам і певним діям, малювання, письмова фіксація інформації. І, нарешті, матеріальною основою соціальних комунікацій є виготовлені людиною матеріальні носії інформації та засоби керування наявними інформаційними ресурсами.

Процес соціальної комунікації відбувається під час багатостороннього та різнорівневого обміну соціальною інформацією (якщо в ньому бере участь людина, процес набуває соціальності) між політичною, економічною та духовною сферами глобального суспільства та їх національними відповідниками.

Соціальні комунікації утворюються за законами спілкування, але, як і будь-які технологічні речі, передбачають використання наукових знань про спілкування та про все, що використовується для організації соціальнокомунікаційної справи [4].

Як висновок, зазначимо, що у сучасне суспільство є схильним до мінливості. Зміни шляхів подачі інформації та напрямків – постійні. Проте, значення комунікації у сучасному суспільстві важко переоцінити. Вона є головним інструментом прогресу. Комунікація відіграє одну з провідних ролей не лише у реальному просторі, а й у віртуальному, де її використовують у різних цілях. Дуже важливо, щоб при швидкісному суспільному розвитку та зростаючих можливостях взаємодії, все ж залишалися сталими ті базові ціннісні орієнтири, які підкреслюватимуть людиновимірність процесу комунікації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Гороховянюк І. Комунікація як цінність в інформаційному суспільстві. URL: http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/19858/1/27_HOROKhOVYaNKO.pdf
2. Попова Н. В., А. В. Катаєв, Л. В. Базалієва, О. І. Кононов, Т. А. Муха Маркетингові комунікації : підручник. Харків: «Факт», 2020. 315 с.
3. Романенко Є. Комунікація як необхідна складова розвитку сучасного суспільства. *Демократичне врядування*. 2012. Вип. 9. URL: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeVr> (дата звернення: 07.05.2022)
4. Різун В. В. Начерки до методології досліджень соціальних комунікацій. *Світ соціальних комунікацій*. 2011. Т. 1. С. 7–11.

Терещук Артем Дмитрович - студент групи П-19б, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: tereshchukartem.2001@gmail.com

Науковий керівник: Корнієнко Валерій Олександрович – кандидат історичних наук, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри суспільно-політичних наук, академік Української Академії політичних наук. Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: valkorney1958@gmail.com;

Artem Tereshchuk - P-19b student, Faculty of Management and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email : tereshchukartem.2001@gmail.com

Scientific supervisor: Kornienko Valeriy - Candidate of Historical Sciences, Doctor of Political Sciences, Professor, Head of the Department of Social and Political Sciences, Academician of the Ukrainian Academy of Political Sciences. Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: valkorney1958@gmail.com.